

ADVIES TASKFORCE VERSNELLING INRICHTING RESTOPGAVE 80.000 HA EXTRA NATUUR

Aanleiding/context

In de 7^e VRN hebben we melding gemaakt van de oprichting van de Taskforce Versnelling inrichting restopgave 80.000 ha extra natuur waarin provincies de lead hebben en nauw optrekken met LNV en natuurbeheerders¹. In deze VRN wordt kort ingegaan op dit advies. Ik hecht eraan de totstandkoming en het totale advies met uw kamer te delen.

Eén van de afspraken uit het Natuurpact is dat provincies zich inzetten om eind 2027 80.000 ha nieuwe natuur te hebben ingericht. De provincies hebben aangegeven, onder meer bij de bestuurlijke afspraken over het Programma Natuur, dat deze ambitie niet ter discussie staat. De beschikbaarstelling van middelen in het Bestuursakkoord en het Natuurpact is gekoppeld aan deze opgave.

Het Natuurpact staat niet op zichzelf. Het vormt een basis voor de gebiedsgerichte aanpak in het kader van de stikstofproblematiek, klimaat en waterkwaliteit. Daarnaast zullen de ontwikkelingen waaronder het nieuwe Nationaal Programma Landelijke gebied en het Transitiefonds dat het Rijk beschikbaar stelt voor het landelijke gebied meekoppelkansen bieden.

Totstandkoming advies Taskforce

Het doel van de Taskforce was om bestuurlijk te adviseren over mogelijke versnellingsstrategieën en om een voorstel op te stellen voor een plan van aanpak voor het vervolg.

Doorlopen proces

De Taskforce heeft de jaarlijkse gegevensleveringen bestudeerd en interviews gehouden met alle provincies. Zo heeft de taskforce inzicht gekregen in de stand van zaken per provincie, zoals de ontwikkelopgave/ambitie per provincie en de status van verwerving en inrichting. Ook is het ingezet instrumentarium per provincie duidelijk geworden. Daarnaast zijn twee leernetwerksessies voor provincies georganiseerd. Tevens is gezorgd voor een goede betrokkenheid van de natuurbeheerders via het bestaande Overleg Natuurbeheerders op landelijk niveau.

Totstandkoming advies

Op basis van al deze input heeft de provinciale vertegenwoordiging van de Taskforce een advies opgesteld. Deze is op hoofdlijnen besproken in het BO Natuur en qua aanpak akkoord bevonden. Het advies gaat uit van opportuniteit, realiseerbaarheid en draagvlak. Daarnaast is gekeken naar wat provincies zelf kunnen doen en waarvoor landelijke actie nodig is in samenwerking met de Rijksoverheid.

Hoofdadvis van de Taskforce Versnelling

Het advies van de Taskforce is bestuurlijk omarmd en zal de komende jaren door provincies en indien nodig samen met het Rijk worden opgepakt. Voor de korte termijn is het advies om per provincie een realisatiestrategie op te stellen het meest opportuun. Een 1.0 versie van deze provinciale strategieën wordt in het begin van het voorjaar van 2023 verwacht. Het komende jaar wordt door provincies gewerkt aan de gebiedsprogramma's. Hiermee is al een start gemaakt voor de reductiedoelstellingen stikstof. De inzet is dat de (integrale) opgaven en de manier waarop deze worden opgepakt hier bij elkaar komen. Omdat vele opgaven (bossenstrategie, 10% Groenblauwe dooradering, overgangsgebieden, landschapselementen, etc.), in dezelfde gebieden gerealiseerd gaan worden, zal ook de interferentie met de realisatie van de NNN hier een plek krijgen. Daarbij is van belang te realiseren dat ontwikkelingen rondom stikstof, zoals de uitwerking van opkoopregelingen of de vaststelling van emissiedoelstellingen, effect kunnen hebben op al lopende gebiedsprocessen die gericht

¹ Zowel terreinbeherende natuurorganisaties als particuliere natuurbeheerders

zijn op de realisatie van de nog resterende opgaven. Dit kan mogelijk leiden tot een aanpassing van de realisatiestrategieën na vaststelling van de gebiedsplannen ná juli 2023.

Aanvullend advies Provinciaal en landelijk/samen met het Ministerie van LNV

Naast dit hoofdadvis heeft de Taskforce provincies en indien relevant het Rijk geadviseerd onderstaande elementen in de realisatiestrategie op te nemen voor het versnellen binnen de huidige strategie en het eventueel veranderen van strategie. Deze elementen worden, daar waar opportuun, door de provincies meegenomen dan wel in IPO-verband in samenwerking met het Ministerie van LNV opgepakt.

- **Inzet dwingend instrumentarium:** Provinciale Inpassingsplannen (PIP's), volledige schadeloosstelling, onteigening, onvrijwillige vernatting, interventieladder.²
- **Versterking samenwerking derden:** maak derden (TBO's, waterschappen, gemeenten en particulieren) meer mede-eigenaar van de opgave ('partners'). Voer het gesprek waar provincies en derden elkaar kunnen helpen/versterken en concretiseer de samenwerking
- **Ondersteuning partners:** stel geld/capaciteit ter beschikking om partners te ondersteunen (bijvoorbeeld vergoeding kosten in gebiedsprocessen, volledige normkosten uitbetalen)
- **Pachtinstrumentarium beter benutten:** zoals ontpachten, o.a. afkoop pacht en afkoop erfpachtconstructies, maar ook binnen pacht afspraken over toewerken naar bestemming natuur
- **Interne afstemming grondpositie provincie verbeteren:** hogere prioriteit voor natuuropgave intern provincie
- **Opzetten en ontwikkelen provinciale grondbank en kavelruilbureau:** specifiek toelagen op het faciliteren van de natuuropgave
- **Ontwikkelen fondsen:** alleen financiering onder voorwaarde dat dit helpt om 80.000 ha extra NNN te realiseren
- **Inzetten op natuurkwantiteit in plaats van natuurkwaliteit bij begrenzen en herbegrenzen NNN:** focus (deels) verleggen van natuurkwaliteit naar natuurkwantiteit
- **Inrichting administratief eerder gereed melden:** sneller (delen) gereed melden (notaris)/ starten met inrichting: niet wachten tot alle gronden verworven zijn
- **Opzet provinciaal coördinatieteam/aanspreekpunt:** om uitvoering van alle bovenstaande adviezen voor versnelling en verandering af te stemmen.

Aanvullend advies landelijk/samen met het Ministerie van LNV

De Taskforce adviseert de gezamenlijke provincies verenigd in het IPO om met elkaar en samen met het Rijk te verkennen welke acties landelijk nodig zijn om op provinciaal niveau te kunnen versnellen:

- **Stroomlijnen, afstemmen en prioriteren van programma's en looptijden:** met name Nationale Programma Landelijk gebied (NPLG), Programma Natuur, 10% Groenblauwe Dooradering, Landelijke Bossenstrategie en KRW (fosfaat: oeverzones). Durf keuzes te maken! Moet elkaar versterken, niet vertragen. Natuuropgave 80.000 ha dient bij voorkeur bovenaan te staan in prioriteit!
- **Verbeteren provinciale positie op grondmarkt:**
 - Nagaan wegnemen barrières rondom hoger bieden dan marktwaarde: gaat dan wel richting staatsteun, moet mogelijk via Brussel lopen;
 - Nagaan wegnemen barrières rondom gelijke berechtiging bij vervreemding overheidsgronden (VGG-discussie, Didam-arrest³);

² NB: Juridisch dossier onteigening duurt minimaal 4 jaar!

³ NB: Didam-arrest stelt nog hogere eisen aan de voorkant wat betreft openbaarheid bij aanbidding gronden.

- Nagaan belemmeringen huidige pachtwet en onderzoeken mogelijkheden tot aanpassing daarvan (tevens onderdeel van landbouwstrategie)
- Afstemmen provinciale grondbanken met elkaar en met grondbank Rijk: zeggenschap hebben over meenemen natuuropgave in de verschillende grondbanken en zorgen dat meer ruilgrond beschikbaar komt voor de natuuropgave. Rijk en provincies verplichten zich tot maximaal beschikbaar stellen van (ruil)grond voor deze natuuropgave door:
 - *Intensievere samenwerking Rijk en provincies met RVO-BBL en RVB*
 - GIS-analyse gronden RVO-BBL en RVB binnen NNN: waar hebben we het over?
 - Organisatie bredere bijeenkomst vanuit Stuurgroep Programma Natuur
 - Analyse RVO-BBL: hangt onder Wet Agrarisch Grondverkeer. Welke synergie valt hier te verwachten?
 - *Nagaan inzet 1e aankooprecht provincies op gronden met natuuropgave via Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG) hanteren: [biedt op dit moment weinig soelaas maar in gesprek met rijk mogelijk toch nieuwe inzichten]*
- *Afstemming provincies en Rijk met andere overheidsdiensten (gemeenten, waterschappen):* hoe kunnen andere overheidsdiensten helpen om de provinciale positie op de grondmarkt te verbeteren?
- *Afstemming fiscale mogelijkheden (Waterschappen, Rijk):* zie RLI-advies
- *Juridisch onderzoek naar mogelijke afwijkingen op staatssteunregeling:* bijvoorbeeld drempelwaardes oprekken of extra bonus voor eigenaren en agrariërs met gronden binnen de NNN die zich als eerste aanmelden voor realisatie of verkoop
- **Gezamenlijke aanpak capaciteitsvraagstuk door Rijk, provincies en derden⁴;**
- **Oprichten IPO-werkgroep Grondzaken en nieuw leven inblazen Provinciale Kenniskring Grond (COP: community of practice).**

Vervolg aanpak 2022-2027

Naar aanleiding van het advies van de Taskforce is het volgende afgesproken over het vervolg:

- *Advies provinciaal:* alle provincies afzonderlijk stellen in de tweede helft van 2022 een realisatiestrategie op met concrete acties gericht op versnelling om de afgesproken 80.000 hectare in 2027 te halen, mede gebaseerd op het advies van de Taskforce, met daarin opgenomen een plan van aanpak 2023-2027, zowel voor de inhoud (wat) als de voor het proces (hoe);
- *Advies landelijk/samen met LNV:* Provincies en het Rijk verkennen welke landelijke acties nodig zijn om op provinciaal niveau te helpen versnellen;
- Het monitoren van de voortgang van bovenstaande acties krijgt een belangrijke plaats in de komende Voortgangsrapportages Natuur.

⁴ NB: Ook rijksregelingen vanuit stikstof: concurrentie is aan het ontstaan!